JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA

BUNGE LA TANZANIA

KAMATI YA KUDUMU YA BUNGE YA UTAWALA, KATIBA NA SHERIA

TAARIFA YA KAMATI YA KUDUMU YA BUNGE YA UTAWALA, KATIBA NA SHERIA KUHUSU UTEKELEZAJI WA BAJETI YA OFISI YA WAZIRI MKUU (SERA, BUNGE, URATIBU NA WENYE ULEMAVU) KWA MWAKA WA FEDHA 2025/2026 PAMOJA NA MAONI YA KAMATI KUHUSU MAKADIRIO YA MAPATO NA MATUMIZI YA OFISI HIYO KWA MWAKA WA FEDHA 2026/2027

APRILI, 2026

YALIYOMO

ORODHA YA VIFUPISHO ii
ORODHA YA MAJEDWALI iii
SEHEMU YA KWANZA 1
1.0 UTANGULIZI 1
1.1 Muundo wa Taarifa 1
1.2 Msingi wa Uchambuzi 2
1.3 Mawanda ya Uchambuzi 2
SEHEMU YA PILI 3
2.0 UCHAMBUZI 3
2.1 Vipengele vya Uchambuzi 3
2.2 Makusanyo ya maduhuli hadi Februari, 2026 3
JEDWALI NA. 1 : MAKUSANYO YA MADUHULI 2025/2026 5
2.3 Tathmini ya Makusanyo 5
2.4 Upatikanaji wa Fedha za Bajeti kwa Kipindi cha Julai, 2025 hadi Februari, 2026 6
2.4.1 Fungu Na. 37 - Ofisi ya Waziri Mkuu - Sera, Bunge, Uratibu na Wenye Ulemavu 6
2.4.2 Fungu Na. 25 - Ofisi Binafsi ya Waziri Mkuu 9
2.4.3 Fungu Na. 27 - Ofisi ya Msajili wa Vyama vya Siasa 10
2.4.4 Fungu Na. 91 - Mamlaka ya Kudhibiti na Kupambana na Dawa za Kulevya 12
2.4.5 Fungu Na. 61 – Tume Huru ya Taifa ya Uchaguzi 13
2.4.6 Jumla Kuu ya Fedha zilizopokewa hadi Februari, 2026 15
2.5 Ukaguzi wa Miradi ya maendeleo iliyotengewa fedha katika mwaka wa fedha 2025/2026 17
2.5.1 Mradi Na. 5510: Ujenzi wa Kituo cha Taifa cha Utengamao – Itega, Dodoma 18
2.6 Utekelezaji wa Maoni, Ushauri na Mapendekezo ya Kamati 21
SEHEMU YA TATU 22
3.0 UCHAMBUZI WA MAKADIRIO YA MAPATO NA MATUMIZI KWA MWAKA WA FEDHA 2026/2027 22
3.1 Makadirio ya Maduhuli 23
3.2 Matumizi ya Kawaida 24
3.3 Miradi ya Maendeleo 26
SEHEMU YA NNE 29
4.0 MAONI, USHAURI NA MAPENDEKEZO YA KAMATI 29
Mheshimiwa Spika, ... 29
4.1 Maoni ya Jumla 29
4.2 Ushauri Mahsusi Fungu kwa Fungu 30
4.2.1 Fungu 37 – Ofisi ya Waziri Mkuu - Sera, Bunge, Uratibu na Wenye Ulemavu 30
4.2.2 FUNGU 91 31
5.0 HITIMISHO 33

ORODHA YA VIFUPISHO

DCEA	-	Drug Control and Enforcement Authority
INEC	-	Independent National Election Commission
MoU	-	Memorandum of Understanding
OC	-	Other Charges
PE	-	Personal Emoluments
TGPA	-	Tanzania Government Printing Agency

ORODHA YA MAJEDWALI

Jedwali Na. 1: Makusanyo ya Maduhuli hadi kufikia Februari 2026

Jedwali Na. 2: Upatikanaji wa Fedha hadi Februari, 2026 -Fungu 37

Jedwali Na. 3: Upatikanaji wa Fedha hadi Februari, 2026 - Fungu 25

Jedwali Na. 4: Mapokezi ya fedha hadi Februari 2026- Fungu 91

Jedwali Na.5: Upatikanaji wa fedha hadi februari, 2026-Fungu 61

Jedwali Na. 6: Mapokezi ya fedha za matumizi ya kawaida kwa mafungu yote hadi februari, 2026

Jedwali Na. 7: Mapokezi ya fedha za maendeleo kwa mafungu yote hadi februari, 2026

Jedwali Na. 8: Makadirio ya Maduhuli Kwa Mwaka wa fedha 2026/2027

Jedwali Na. 9: Makadirio ya Matumizi ya Kawaida kwa mwaka Wa fedha 2026/2027

Jedwali Na. 10: Makadirio ya Fedha za Maendeleo kwa Mwaka 2026/2027

SEHEMU YA KWANZA

1.0 UTANGULIZI

Mheshimiwa Spika, kwa kuzingatia masharti ya Kanuni ya 121 (9) ya Kanuni za Kudumu za Bunge za Mwaka 2025, natumia fursa hii kukushukuru kwa kunipatia nafasi ya kuwasilisha mbele ya Bunge lako Tukufu Taarifa ya Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Utawala, Katiba na Sheria Kuhusu Utekelezaji wa Bajeti ya Ofisi ya Waziri Mkuu (Sera, Bunge, Uratibu na Wenye Ulemavu) kwa Mwaka wa Fedha 2025/2026 pamoja na Maoni, Ushauri na Mapendekezo ya Kamati Kuhusu Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Ofisi hiyo kwa Mwaka wa Fedha 2026/2027.

1.1 Muundo wa Taarifa

Mheshimiwa Spika, muundo wa Taarifa hii umezingatia masharti ya Kanuni ya 145 ya Kanuni za Kudumu za Bunge, 2025 kwa kugawanyika katika sehemu zifuatazo: -

(a) Sehemu ya Kwanza inahusu utangulizi, misingi na muundo wa taarifa hii;
(b) Sehemu ya Pili inahusu uchambuzi kuhusu utekelezaji wa bajeti ya Mwaka wa fedha 2025/2026 katika maeneo yanayohusu makusanyo ya maduhuli, mwenendo wa upatikanaji wa fedha za Bajeti, utekelezaji wa miradi ya maendeleo na uzingatiaji wa ushauri na maoni ya Kamati;
(c) Sehemu ya Tatu inahusu uchambuzi wa Makadirio ya Mapato na Matumizi kwa mwaka wa fedha 2026/2027;

(d) Sehemu ya Nne inahusu maoni, ushauri na mapendekezo ya Kamati kuhusu Ofisi hii na Serikali kwa ujumla; na

(e) Sehemu ya Tano ni hitimisho ikijumuisha shukrani.

1.2 Msingi wa Uchambuzi

Mheshimiwa Spika, uchambuzi na Maoni ya Kamati juu ya Utekelezaji wa Bajeti ya mwaka wa fedha 2025/2026 na Makadirio ya Mapato na Matumizi kwa Mwaka wa fedha 2026/2027 unatokana na matakwa ya Kanuni ya 121(4) ikisomwa kwa pamoja na vifungu 6(2)(d) na 7 (1)(a) vya Nyongeza ya Nane ya Kanuni za Kudumu za Bunge. Kanuni na vifungu hivyo vimeweka masharti yanayoelekeza Taarifa ya Utekelezaji na Makadirio ya Ofisi hii kuchambuliwa na Kamati kabla ya kujadiliwa Bungeni. Naomba kulitaarifu Bunge lako Tukufu kuwa masharti hayo yamezingatiwa.

1.3 Mawanda ya Uchambuzi

Mheshimiwa Spika, katika uchambuzi huu, Kamati ilipitia jumla ya mafungu matano (5) ambayo ni: -

(a) **Fungu 25** - Ofisi Binafsi ya Waziri Mkuu;

(b) **Fungu 37** - Ofisi ya Waziri Mkuu - Sera, Bunge, Uratibu na Wenye Ulemavu;

(c) **Fungu 27** - Ofisi ya Msajili wa Vyama vya Siasa;

(d) **Fungu 61** – Tume Huru ya Taifa ya Uchaguzi; na

(e) **Fungu 91** – Mamlaka ya Kudhibiti na Kupambana na Dawa za Kulevya

SEHEMU YA PILI

2.0 UCHAMBUZI KUHUSU UTEKELEZAJI WA BAJETI KWA MWAKA WA FEDHA 2025/2026 NA UZINGATIAJI WA MAONI, USHAURI NA MAPENDEKEZO YA KAMATI

2.1 Vipengele vya Uchambuzi

Mheshimiwa Spika, katika kikao cha Kamati kilichoketi tarehe 23 Machi, 2026, Kamati ilipokea, kujadili na kuchambua Taarifa ya Ofisi ya Waziri Mkuu-Sera, Bunge, Uratibu na Wenye Ulemavu iliyohusu Utekelezaji wa Bajeti ya mwaka wa fedha 2025/2026. Taarifa hiyo iliwasilishwa na hayati William Vangimembe Lukuvi, aliyekuwa Waziri wa Wizara hiyo. Uchambuzi wa Kamati kuhusu Taarifa hiyo umeangazia maeneo makuu manne ambayo ni: -

(a) Makusanyo ya maduhuli kuanzia Julai, 2025 hadi Februari, 2026;
(b) Upatikanaji wa fedha za Bajeti za Matumizi ya Kawaida na Maendeleo kwa kipindi cha Julai, 2025 hadi Februari, 2026;
(c) Utekelezaji wa Miradi ya Maendeleo iliyotengewa Fedha katika Mwaka wa Fedha 2025/2026; na
(d) Uzingatiaji wa Maazimio ya Bunge yaliyotolewa kupitia Taarifa ya Kamati wakati wa kujadili Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Ofisi hii kwa Mwaka wa Fedha 2025/2026.

2.2 Makusanyo ya maduhuli hadi Februari, 2026

Mheshimiwa Spika, Ofisi ya Waziri Mkuu - Sera, Bunge, Uratibu na Wenye Ulemavu ilipangiwa kukusanya maduhuli ya jumla

ya **Shilingi 12,100,000,000.00**. Fedha hizo zinatokana na mafungu mawili kati ya mafungu Matano ya ofisi hiyo. Mafungu hayo ni **Fungu Na. 37** - Ofisi ya Waziri Mkuu - Sera, Bunge, Uratibu na Wenye Ulemavu iliyopangiwa kukusanya **Shilingi 12,000,000,000.00**. Chanzo kikuu cha maduhuli katika fungu hilo ni makusanyo kutokana na kazi za uchapishaji nyaraka za Serikali zinazotekelezwa na Wakala wa Serikali wa Uchapishaji (TGPA).

Aidha, **Fungu Na. 61** - Tume Huru ya Taifa ya Uchaguzi ilipangiwa kukusanya **shilingi 100,000,000.00.** Chanzo kikuu cha makusanyo hayo ni malipo ya dhamana kutoka kwa wagombea wa nafasi mbalimbali za uongozi wa kisiasa.

Mheshimiwa Spika, mwenendo wa ukusanyaji wa maduhuli katika mafungu yote mawili ni kama ifuatavyo: -

(a) **Fungu 61** - Tume Huru ya Taifa ya Uchaguzi, hadi kufika Februari, 2026 imekusanya kiasi cha Sh. **111,130,686.55** kati ya **shilingi 100,000,000,** sawa na ukusanyaji wa **asilimia 111.13** ya lengo la Makusanyo.

(b) **Fungu 37**-Ofisi ya waziri Mkuu imekusanya kiasi cha **Shilingi 3,630,788,440.00** kati ya shilingi **12,000,000,000,** sawa na **asilimia 30.25** ya lengo.

Mheshimiwa Spika, mchanganuo wa makusanyo ya maduhuli kwa kila fungu unaoneshwa katika **Jedwali Na. 1.**

Jedwali Na. 1 : Makusanyo ya Maduhuli hadi kufikia Februari 2026

FUNGU	Makadirio Kwa Mwaka wa Fedha 2025/2026	Makusanyo hadi Februari, 2026	Asilimia ya Makusanyo
Fungu 37 – Ofisi ya Waziri Mkuu - Sera, Bunge, Uratibu na Wenye Ulemavu	12,000,000,000.00	3,630,788,440.00	30.25
Fungu 61 – Tume Huru ya Taifa ya Uchaguzi	100,000,000.00	111,130,686.55	111.13
JUMLA KUU	**12,100,000,000.00**	**3,741,919,126.55**	**30.92**

Chanzo: *Randama za Ofisi ya Waziri Mkuu - Sera, Bunge, Uratibu na Wenye Ulemavu na Usanifu wa Kamati*

2.3 Tathmini ya Makusanyo

Mheshimiwa Spika, Fungu 61 limevuka malengo ya makusanyo ya maduhuli. Tathmini inaonesha kuwa, Tume hiyo imevuka lengo kutokana na usimamizi mzuri wa makusanyo yaliyotokana na malipo ya dhamana za wagombea wa nafasi za uongozi wa kisiasa katika uchaguzi mkuu uliofanyika mwaka 2025.

Kwa upande wa Fungu 37- Ofisi ya Waziri Mkuu-Sera, Bunge, Uratibu na Wenye Ulemavu, kiwango cha makusanyo hakikuwa cha kuridhisha kwani ilikuwa chini ya lengo la **asilimia 66.6** katika kipindi rejewa. Kamati ilielezwa kuwa, licha ya makusanyo kuonekana kuwa chini ya lengo, makusanyo hayo yanatarajiwa kuongezeka kutokana na kazi zinazoendelea za uchapishaji wa rejesta ya makazi na uchapishaji wa nyaraka za wizara ya afya zenye thamani ya **Shilingi 4,300,000,000.00**. Vilevile katika

mahojiano na Serikali, Kamati ilifahamishwa kuwa, hali ya makusanyo itaongezeka zaidi baada ya Wizara kupitia Wakala wa Uchapishaji kulipwa fedha zilizotokana na kazi ya kuchapisha nyaraka za Tume Huru ya Taifa ya Uchaguzi na Wizara ya TAMISEMI.

Mheshimiwa Spika, Kamati imebaini kuwa Fungu 37- Ofisi ya Waziri Mkuu-Sera, Bunge, Uratibu na Wenye Ulemavu kiwango cha makusanyo ya maduhuli kingeweza kuwa kikubwa zaidi ya kiwango kilichokusanywa, endapo Wizara hiyo ingekusanya madeni inayozidai baadhi ya taasisi za Serikali kutokana na kuzifanyia kazi ya kuchapisha nyaraka za taasisi hizo. **Ni mtazamo wa Kamati kuwa, Wizara iongeze kasi ya kukusanya madeni hayo ili yaweze kulipwa kabla ya mwezi Julai, 2026**.

2.4 Upatikanaji wa Fedha za Bajeti kwa Kipindi cha Julai, 2025 hadi Februari, 2026

Mheshimiwa Spika, katika kushughulikia bajeti ya Ofisi hii, Kamati imeangazia mapokezi ya fedha za matumizi ya kawaida ambayo yanajumuisha mishahara (PE) na matumizi mengineyo (OC) pamoja na fedha kwa ajili ya maendeleo. Ufafanuzi kwa kila Fungu ni kama ifuatavyo: -

2.4.1 Fungu Na. 37 - Ofisi ya Waziri Mkuu - Sera, Bunge, Uratibu na Wenye Ulemavu

Mheshimiwa Spika, kwa mwaka wa fedha 2025/2026, fungu hili liliidhinishiwa jumla ya shilingi **50,472,143000.00**. Katika fedha hizo, shilingi **42,963,983,000.00** ni kwa ajili

ya Matumizi ya Kawaida, ikujumuisha **Shilingi 8,369,915,000.00** kwa ajili ya Mishahara na **Shilingi 34,594,068,000.00** kwa ajili ya Matumizi Mengineyo.

Aidha, fedha kwa ajili ya miradi ya maendeleo fungu hili liliidhinishiwa shilingi **7,508,160,000.00** ikijumuisha fedha za ndani shilingi **741,381,000.00** na fedha za nje shilingi **6,766,779,000.00.** Kati ya hizo, shilingi **741,381,000.00** ni fedha za ndani kwa ajili ya kuendelea na kazi ya Ujenzi wa Kiwanda cha Kupiga Chapa cha Serikali Dodoma, shilingi **6,566,179,000.00** ni fedha za nje kwa ajili ya uratibu wa programu ya kuendeleza kilimo na uvuvi, na shilingi **200,600,000.00** ni fedha za nje kwa ajili ya kuimarisha uwezo wa nchi wa kujiandaa na kukabiliana na maafa.

Mheshimiwa Spika, hali ya mapokezi ya fedha hizo hadi februari, 2026 ilikuwa kama ifuatavyo:-

(a) kwa upande wa fedha za matumizi ya kawaida, hadi kufikia Februari, 2026 fedha zilizopokelewa ni Shilingi **40,954,718,608.42** sawa na **Asilimia 95.3** ya bajeti iliyoidhinishwa. Kati ya fedha hizo, Mishahara ni shilingi **5,471,221,248.00** na fedha za Matumizi mengineyo ni shilingi **35,483,497,360.42**.

(b) Kwa upande wa fedha za maendeleo hadi februari, 2026 Fungu 37-Ofisi ya Waziri Mkuu ilipokea jumla ya shilingi **6,311,861,204.96** ya kiasi chote

kilichoidhinishwa cha shilingi **7,508,160,000.00**, sawa na utekelezaji wa **asilimia 84.067** ya lengo.

Mheshimiwa Spika, mbali na fedha za matumizi ya kawaida zilizoidhinishwa kama zilivyofafanuliwa hapo awali, katika kipindi cha Julai, 2025 hadi Februari, 2026, ofisi hii ilipokea na kutumia kiasi cha shilingi **10,054,579,803.00.** Kiasi hicho hakikuwemo kwenye kifungu cha fedha za matumizi ya kawaida kilichoidhinishwa, bali fedha hizo zilipokelewa kutoka kwenye vifungu vingine vya fedha kupitia mfumo wa uhamisho wa fedha (Reallocation).

Uhamisho huo ulifanyika kwa kuzingatia masharti ya Kifungu cha 41 cha Sheria ya Bajeti, Sura ya 439. Aidha, fedha hizo zilitumika katika masuala mbalimbali ikiwemo uratibu wa maafa kutokana na maporomoko ya mgodi mkoani Shinyanga, maazimishio ya Kumbukumbu ya Mashujaa na maboresho ya mfumo wa Usimamizi wa Maafa.

Mheshimiwa Spika; kwa ujumla, hali ya upatikanaji wa fedha katika fungu hili kwa mwaka wa fedha unaoisha (2025/2026) ulikuwa wa kuridhisha. Muhtasari wa mapokezi ya fedha hizo unaoneshwa katika **jedwali Na. 2** hapa chini: -

Jedwali Na. 2: Upatikanaji wa Fedha hadi Februari, 2026 kwa Fungu 37

Eneo	Kiasi Kilichoidhinishwa	Kiasi kilichopokelewa	Asilimia
Mishahara (PE)	8,369,915,000	5,471,221,248	65.37
Matumizi Mengineyo (OC)	34,594,068,000	35,483,497,360.42	102.57
Ruzuku	-	10,000,000,000	-
Jumla Ndogo	42,963,983,000	40,954,718,608.42	95.3
Maendeleo	7,508,160,000	6,311,861,204.96	84.07
Jumla Kuu	**50,472,143,000**	**57,266,579,813.38**	**113.46**

Chanzo: *Randama za Ofisi ya Waziri Mkuu - Sera, Bunge, Uratibu na Wenye Ulemavu na Usanifu wa Kamati*.

2.4.2 Fungu Na. 25 - Ofisi Binafsi ya Waziri Mkuu

Mheshimiwa Spika, kwa mwaka wa fedha 2025/2026, Ofisi Binafsi ya Waziri Mkuu iliidhinishiwa shilingi **29,746,914,000.00** kwa ajili ya Matumizi ya Kawaida. Kati ya fedha hizo, shilingi **1,630,183,000.00** ni Mishahara na shilingi **28,116,731,000.00** ni Matumizi Mengineyo.

Mheshimiwa Spika, hadi kufikia Februari 2026, ofisi hiyo ilipokea jumla ya shilingi **21,912,716,332.02**, sawa na asilimia **73.6** ya kiasi kilichoidhinishwa. Fedha hizo zinajumuisha Mishahara shilingi **1,169,932,000.00** na Matumizi Mengineyo shilingi **20,742,784,332.02**. Mchanganuo wa Bajeti na fedha zilizopokelewa hadi Februari 2026 umeoneshwa katika **Jedwali Na. 3** hapa chini.

Jedwali Na. 3 Upatikanaji wa Fedha hadi Februari, 2026 kwa Fungu 25

FEDHA	MATUMIZI	BAJETI ILIOIDHINISHWA	FEDHA ZILIZOPOKELEWA	% YA MAPOKEZI
MATUMIZI YA KAWAIDA	Matumizi Mengineyo (OC)	28,116,731,000.00	20,742,784,332.02	73.7
	Mishahara (PE)	1,630,183,000.00	1,169,932,000.00	71.7
JUMLA		**29,746,914,000.00**	**21,912,716,332.02**	**73.6**

Chanzo: *Randama za Ofisi ya Waziri Mkuu - Sera, Bunge, Uratibu na Wenye Ulemavu na Usanifu wa Kamati*

Mheshimiwa Spika, mapokezi ya fedha za matumizi ya kawaida katika ofisi binafsi ya Waziri Mkuu yalikuwa ya kuridhisha kama yanavyooneshwa katika Jedwali Namba 3. Kupokelewa kwa kiasi hicho cha kuridhisha, kumemuwezesha Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, **Mheshimiwa Daktari Mwigulu Lameck Nchemba kufanya kazi kubwa ya kuwafikia watanzania waishio vijijini, katani, wilayani na mikoani kwa ajili ya kutatua matatizo yanayaowakabili moja kwa moja tena kwa ufanisi mkubwa bila kusubiri kuyatatulia matatizo hayo ofisini. Sote ni mashuhuda wa kazi kubwa na nzuri inayotekelezwa na Mheshimiwa Waziri Mkuu. Kamati inatoa pongezi nyingi kwake, na inamtakia kila la kheri katika kuendelea kufanya kazi zake za kutatua kero zinazowakabili wananchi wetu bila kuchoka**.

2.4.3 Fungu Na. 27 - Ofisi ya Msajili wa Vyama vya Siasa

Mheshimiwa Spika, Ofisi ya Msajili wa Vyama vya Siasa kwa Mwaka wa Fedha 2025/2026 iliidhinishiwa jumla ya Shilingi **31,901,469,000.00**. Katika kiasi hicho, shilingi **31,337,469,000** ni kwa ajili ya Matumizi ya

Kawaida ikujumuisha **Shilingi 1,321,730,000.00** kwa ajili ya Mishahara, Shilingi **12,452,739,000.00** kwa ajili ya Matumizi Mengineyo na Shilingi **17,563,000,000.00** kwa ajili ya Ruzuku ya Vyama vya Siasa. Aidha, kiasi cha **Shilingi 564,000,000.00** ilitengwa kwa ajili ya miradi ya maendeleo ikiwa zote ni fedha za ndani.

Mheshimiwa Spika, hali ya mapokezi ya fedha zilizoidhinishwa hadi februari, 2026 ni kama ifuatavyo: -

(a) Kwa upande wa fedha za matumizi ya kawaida, hadi kufikia Februari, 2026 zimepokelewa Shilingi **22,210,667,432.17**, sawa na asilimia **70.88** ya kiasi kilichoidhinishwa. Kati ya fedha hizo, Mishahara (PE) ni Shilingi **733,133,728.00** sawa na asilimia **55.47** ya lengo, Matumizi Mengineyo (OC) **Shilingi 9,768,867,037.53** sawa na asilimia **78.45** na Ruzuku ya Vyama vya Siasa vyenye sifa ni **Shilingi 11,708,666,666.64** sawa na asilimia **66.7** ya lengo.

(b) Kwa upande wa fedha za maendeleo, hadi kufikia Februari, 2026 Fungu hili halikupokea fedha. Uchambuzi wa Kamati umebaini kuwa, kiasi kilichotengwa ni kwa ajili ya ujenzi wa jengo la Ofisi ya Msajili wa Vyama vya Siasa Zanzibar.

Kamati ilipata wasiwasi juu ya kiasi cha shilingi **564,000,000.00** kilichotengwa kwani kilionekana kuwa ni kidogo kwa kuwianisha na mradi unaolengwa kutekelezwa, na hivyo iliomba kufahamu gharama halisia za mradi huo. Hali hii ilitokana na ukweli kwamba, Serikali imekuwa ikitenga fedha kwa ajili ya jengo hili katika miaka ya fedha

iliyopita, ambapo kwa miaka mingine kilitengwa kiasi kikubwa zaidi ya kilichotengwa mwaka 2025/2026.

Mheshimiwa Spika, uchambuzi wa Kamati ulibaini kuwa, licha ya kutengwa kwa fedha kwa mwaka wa fedha 2025/2026 na miaka mingine ya nyuma, kazi ya ujenzi imekuwa haianzi, na hivyo fedha hizo kutokutolewa.

Katika majibu ya Serikali kwa Kamati, ilionekana kuwa kwa sasa bado gharama halisi za ujenzi wa jengo hilo hazijajulikana. Ilielezwa zaidi kuwa, gharama hizo zitajulikana mara baada ya kazi ya uchambuzi wa mchoro wa jengo hilo uliokwisha kukamilika. **Ni rai ya Kamati kuwa, gharama za ujenzi wa mradi huu zijulikane, na ujenzi wake uanze ili fedha zinazotengwa kwenye bajeti ziweze kutolewa**.

2.4.4 Fungu Na. 91 - Mamlaka ya Kudhibiti na Kupambana na Dawa za Kulevya

Mheshimiwa Spika, kwa mwaka wa fedha 2025/2026, Mamlaka ya kudhibiti na Kupambana na Dawa za Kulevya (DCEA) iliidhinishiwa jumla ya shilingi **24,425,887,000.00** ambapo shilingi **23,111,381,000.00** ni kwa ajili ya matumizi ya kawaida, kati ya fedha hizo matumizi mengineyo (OC) ni Shilingi **18,037,814,000.00** na mishara (PE) ni Shilingi **5,073,567,000.00**. Aidha kiasi cha Shilingi **1,314,506,000.00** zilitengwa kwa ajili ya miradi ya Maendeleo.

Mheshimiwa Spika, hadi kufikia Februari, 2026, **DCEA** imepokea jumla ya shilingi **20,908,337,640.29** sawa na **asilimia 85.59** ya bajeti iliyoidhinishwa. Kati ya fedha hizo, matumizi ya kawaida imepokelewa shilingi **20,103,187,296.29** sawa na asilimia **86.98** ya lengo. Kiasi hicho

kinajumuisha Mishahara shilingi **3,410,739,530.00** na Matumizi Mengineyo ni shilingi **16,692,447,766.29**. Aidha, kwa upande wa fedha za miradi ya maendeleo, fungu hili limepokea shilingi **805,150,344.00**, sawa na **asilimia 61.25** ya lengo.

Kwa ujumla, hali ya mapokezi ya fedha kwa fungu 91 ni ya kuridhisha katika mwaka 2025/2026. Kupokelewa kwa kiasi cha kuridhisha kumeendelea kuiwezesha taasisi ya **DCEA** kutekeleza majukumu yake ya kuzuia na kupambana na dawa za kulevya kwa ufanisi, na hivyo kupunguza kiwango cha uingizwaji, usambazaji na matumizi ya dawa hizo nchini kwa kiwango cha **asilimia 80**. Muhtasari wa mapokezi ya fedha hizo ni kama inavyoonekana katika Jedwali Na. 4 hapa chini.

Jedwali Na. 4 Mapokezi ya fedha hadi Februari 2026 kwa Fungu 91

Aina	Kilichoidhinishwa	Kilichopokelewa	Asilimia
PE	5,073,567,000	3,410,739,530.00	**67.2**
OC	18,037,814,000	16,692,447,766.29	**92.54**
Maendeleo	1,314,506,000	805,150,344	**61.25**
JUMLA	**24,425,887,000**	**20,908,337,640.29**	**85.59**

***Chanzo**: Taarifa ya utekelezaji ya Wizara kwa mwaka wa fedha 2025/2026 na Usanifu wa Kamati*

2.4.5 Fungu Na. 61 – Tume Huru ya Taifa ya Uchaguzi

Mheshimiwa Spika, katika mwaka wa fedha 2025/2026, Tume Huru ya Taifa ya Uchaguzi (INEC) iliidhinishiwa jumla ya Shilingi **378,282,139,000.00**. Katika fedha hizo, shilingi **10,664,321,000.00** ni kwa ajili ya matumizi ya kawaida ambapo matumizi mengineyo (OC) ni Shilingi **5,715,586,000.00** na mishahara (PE) ni Shilingi **4,948,735,000.00.**

Aidha, shilingi **367,617,818,000.00** iliidhinishwa kwa ajili ya Miradi ya maendeleo.

Mheshimiwa Spika, hadi kufikia Februari, 2026, INEC imepokea jumla ya Shilingi **695,056,913,951.72** kwa mchanganuo ufuatao: -

(a) **shilingi 5,831,645,905.01** imepokelewa kwa ajili ya matumizi ya kawaida, kiasi ambacho ni **asilimia 55** ya lengo**.** Kiasi hicho kinajumuisha Mishahara Shilingi **3,176,155,784.00** na matumizi mengineyo Shilingi **2,655,490,121.01**.

(b) Kwa upande wa fedha za maendeleo, zimepokelewa Shilingi **689,225,268,046.71.** Kiasi ambacho ni **asilimia 187.48** ya lengo.

Mchanganuo wa upatikanaji wa fedha hizo ni kama unavyoonekana katika **Jedwali Na. 5** hapa chini.

Jedwali Na.5: Upatikanaji wa fedha hadi februari, 2026-Fungu 61

Aina	Kilichoidhinishwa	Kiasi Kilichopokelewa	Asilimia
Mishahara	4,948,735,000	3,176,155,784	64.18
Matumizi Mengineyo	5,715,586,000	2,655,490,121.01	46.46
Maendeleo Ndani	367,617,818,000	689,225,268,046.71	187.48
Maendeleo Nje	**0.00**	**0.00**	**0.00**
JUMLA	**378,282,139,000**	**695,056,913,951.72**	**183.74**

***Chanzo**: Taarifa ya utekelezaji ya Tume kwa mwaka wa fedha 2025/2026 na Usanifu wa Kamati.*

Mheshimiwa Spika, hali ya upatikanaji wa fedha kwa INEC ni kama unavyoonekana kwenye jedwali hapo juu ambapo mapokeo yake

yalivuka lengo tarajiwa hususani katika kipengele cha fedha za ndani za maendeleo. Kamati ilielezwa kuwa, kupokelewa kwa kiasi kikubwa zaidi kulichangiwa na Serikali kuamua kugharamia Uchaguzi Mkuu wa Mwaka 2025 na uchaguzi mdogo wa jimbo la Peramiho lililopo katika Halmashauri ya Wilaya ya Songea na Udiwani katika kata ya Shiwinga iliyopo katika Halmashauri ya Wilaya ya Mbozi.

Mheshimiwa Spika, uchambuzi wa Kamati umejiridhisha kuwa, fedha hizo zilipokelewa kwa kuzingatia masharti ya Ibara ya 137 (3) (a) na (b) ya Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania ya Mwaka 1977. Kwa kuzingatia Ibara hiyo, Bunge lilipokea na kuridhia taarifa ya matumizi ya fedha hizo katika Mkutano wa Pili wa Bunge la Kumi na Tatu.

Mheshimiwa Spika, Kamati inatoa pongezi za dhati **kwa Mhe. Dkt. Samia Suluhu Hassan-Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na Amiri Jeshi Mkuu kwa uthubutu wake wa kuwezesha nchi kuendesha Uchaguzi Mkuu wa Mwaka 2025 na uchaguzi mdogo, shughuli iliyogharamiwa kwa asilimia 100 na Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania**. **Ni mtazamo wa Kamati kuwa, Serikali iendelee kugharamia chaguzi nyingine zijazo kwa asilimia 100. Kufanya hivyo, ni kuenzi na kuupa heshima inayostahiki uhuru wa nchi yetu uliopatikana tarehe 9 Disemba, 1961**.

2.4.6 Jumla Kuu ya Fedha zilizopokelewa hadi Februari, 2026

Mheshimiwa Spika, kwa ujumla Ofisi ya Waziri Mkuu, Sera, Bunge, Uratibu na Wenye Ulemavu katika mafungu yote matano iliidhinishiwa jumla ya **Shilingi 514,828,552,000.00**. Kiasi hicho kinajumuisha Shilingi **137,824,068,000.00** kwa ajili ya matumizi ya kawaida, na **shilingi 377,004,484,000.00** kwa ajili ya miradi ya maendeleo. Hadi kufikia Februari, 2026 Wizara pamoja na Taasisi zake imepokea jumla ya Shilingi **807,355,215,170.28** sawa na **asilimia 156.82** ya lengo.

Kwa upande wa fedha za matumizi ya kawaida, zimepokelewa Shilingi **111,012,935,573.91** sawa na asilimia **80.55** ya lengo na fedha kwa ajili ya Maendeleo zimepokelewa Shilingi **696,342,279,596.37** sawa na asilimia **184.70** Mchanganuo wa mapokezi ya fedha hizo unaoneshwa katika **Jedwali Na. 6** (matumizi ya kawaida) na **Jedwali Na. 7** (fedha za maendeleo) hapa chini mtawalia.

Jedwali Na. 6 Mapokezi ya fedha za matumizi ya kawaida kwa mafungu yote hadi februari, 2026

FUNGU	FEDHA YA MATUMIZI ILIYOIDHINISHWA	KIASI KILICHOPOKELEWA	ASILIMIA
Fungu 37 – Ofisi ya Waziri Mkuu – Sera, Bunge na Uratibu	42,963,983,000.00	40,954,718,608.42	95.32
Fungu 25 – Ofisi Binafsi ya Waziri Mkuu	29,746,914,000.00	21,912,716,332.02	73.66
Fungu 27 – Ofisi ya Msajili wa Vyama vya Siasa	31,337,469,000.00	22,210,667,432.17	70.88
Fungu 91 – Mamlaka ya Kudhibiti na Kupambana na Dawa za Kulevya	23,111,381,000.00	20,103,187,296.29	86.98
Fungu 61 – Tume Huru ya Taifa ya Uchaguzi	10,664,321,000.00	5,831,645,905.01	54.68
JUMLA KUU	**137,824,068,000.00**	**111,012,935,573.91**	**80.55**

***Chanzo**: Randama za Ofisi ya Waziri Mkuu Sera, Bunge na Uratibu na Usanifu wa Kamati*

Jedwali Na. 7: Mapokezi ya fedha za maendeleo kwa mafungu yote hadi februari, 2026

Mradi	Mradi	Kiasi Kilichoidhinishwa	Kiasi Kilichopokelewa	Asilimia
6389	Ujenzi wa Jengo la Ofisi ya Msajili wa Vyama vya Siasa-Zanzibar	564,000,000.00	-	-
4937	Mradi wa Ujenzi wa Kiwanda cha Uchapaji Nyaraka za Serikali	741,381,000.00	906,073,958.96	122.21
4429	Programu ya Kuendeleza Kilimo na Uvuvi (AFDP)	6,566,179,000.00	5,030,947,096.70	76.62
6575	Mradi wa Kuimarisha Uwezo wa Nchi wa Kujiandaa na Maafa	200,600,000.00	374.840,150.00	186.86
6583	Mradi wa Kuimarisha Uwezo wa Nchi wa	367,617,818,000.00	689,225,268,046.71	187.48

	kujiandaa na Maafa			
5510	Ujenzi wa Kituo cha Taifa cha Utengamao – Itega, Dodoma	1,314,506,000.00	805,150,344.00	61.25
JUMLA KUU		**377,004,484,000.00**	**696,342,279,596.37**	**184.70**

***Chanzo**: Randama za Ofisi ya Waziri Mkuu Sera, Bunge na Uratibu na Usanifu wa Kamati*

2.5 Ukaguzi wa Miradi ya maendeleo iliyotengewa fedha katika mwaka wa fedha 2025/2026

Mheshimiwa Spika, Kanuni ya 120 (1) ya Kanuni za Kudumu za Bunge, 2025 inaweka masharti kwa Kamati za kisekta kutembelea na kukagua utekelezaji wa miradi iliyotengewa fedha kwa mwaka wa fedha unaoisha (2025/2026) kabla ya kuanza uchambuzi wa bajeti ya Wizara zinazosimamiwa na Kamati. Katika kuzingatia masharti hayo, Kamati ilifanya ziara katika mikoa mitano (5) na kukagua jumla ya miradi kumi (10) inayotekelezwa katika Wizara tano zinazosimamiwa na Kamati.

Lengo la ukaguzi huo ni kutathmini utekelezaji wa miradi hiyo pamoja na kubainisha mafanikio na changamoto ili kuweza kulishauri Bunge kuhusu hatua za kuchukua katika kuisimamia na kuishauri Serikali.

Mheshimiwa Spika, kwa upande wa Wizara hii (Ofisi ya Waziri Mkuu-Sera, Bunge, Uratibu na Wenye Ulemavu), Kamati ilikagua mradi mmoja, kati ya miradi kumi. Mradi huo na uchambuzi wake ni kama ifuatavyo: -

2.5.1 Mradi Na. 5510: Ujenzi wa Kituo cha Taifa cha Utengamao – Itega, Dodoma

Mheshimiwa Spika, tarehe 18 Machi, 2026 Kamati ilitembelea na kukagua ujenzi wa kituo cha utengamao, katika eneo la Itega-Dodoma. Mradi unatekelezwa na kusimamiwa na Mamlaka ya Kudhibiti na Kupambana na Dawa za Kulevya (DCEA) kwa gharama ya **shilingi 5,666,515,760.00**. Kiasi hicho kinajumuisha **shilingi 5,367,668,960.00** kwa ajili ya mkandarasi wa ujenzi na **shilingi 298,846,800.00** kwa ajili ya mshauri elekezi.

Kamati ilielezwa kuwa, lengo kuu la ujenzi wa kituo hicho pindi utakapokamilika ni kutoa mafunzo katika progamu zitakazowawezesha waliokuwa waathirika wa dawa ya kulevya (waliokuwa waraibu) kurejea katika jamii wakiwa na ujuzi ili unaowawezesha kujitegemea na kuwa na shughuli za kufanya.

Mbali na lengo hilo kuu, malengo mengine ni kutumika katika kutoa huduma za matibabu na urekebishaji wa tabia kwa watu ambao wataonekana bado hali zao hazijatengamaa ipasavyo kutokana na uraibu wa kutumia dawa za kulevya.

Ni maono ya DCEA kuwa, kupitia lengo kuu la mradi huo, kutawasaidia watu waliohitimu katika kituo hicho kutokurejea kwenye matumizi ya dawa za kulevya pindi watakapokuwa huru uraiani.

Mheshimiwa Spika, utekelezaji wa ujenzi wa mradi huu ulianza **tarehe 29 Januari, 2025**, na ulitarajiwa kukamilika **tarehe 28 Januari, 2026**. Hata hivyo, Kamati ilipotembelea ujenzi wa kituo hiki, ilikuta utekelezaji wake umefikia **asilimia 45**. Kutokana na kutokukamilika huko, Serikali ilimuongezea mkandarasi muda wa nyongeza ya **siku 207**, hivyo mradi unatarajiwa kukamilika tarehe **12 Septemba, 2026**.

Aidha, hadi tarehe ya ukaguzi wa Kamati, mkandarasi anayejenga kituo hicho alikuwa amelipwa **shilingi 805,150,344.00** kama malipo ya awali, na alikuwa ameshawasilisha hati za malipo ya **shilingi 1,079,213,024.33.00**, kiasi ambacho kilikuwa bado hakijalipwa. Aidha, kwa upande wa mshauri elekezi, hadi wakati Kamati ilipotembelea mradi huu, alikuwa hajalipwa kiasi chochote.

Mheshimiwa Spika, Kamati ilielezwa kuwa, kutokukamilika kwa mradi katika muda uliopangwa kulisababishwa na mkandarasi kuchelewa kuanza ujenzi wa mradi huo. Kuchelewa huko kulisababishwa na taratibu za kiserikali zilizotokana na changamoto za umiliki wa kiwanja kilipojengwa kituo.

Changamoto hiyo ilikuwa inaikabili Hospitali ya Taifa ya Afya ya Akili Mirembe ambayo ndio mmiliki wa kiwanja kwa kutokuwa na hati miliki ya kiwanja, iliyosababishwa na kudaiwa deni la **shilingi 270,795,850.00** na Halmashauri ya Jiji la Dodoma lililotokana na madai ya

umilikishwaji na upimaji wa kiwanja. Kukosekana kwa hati miliki hiyo, kulichelewesha kukamilika kwa mchakato wa DCEA kuingia katika makubaliano (**MoU**) na Hospitali ya Mirembe juu ya ujenzi wa kituo katika kiwanja hicho.

Mheshimiwa Spika, licha ya sababu ya kuchelewa kwa mradi iliyoelezwa na Serikali, uchambuzi wa Kamati umebaini kuwa, kuchelewa kwa fedha za malipo ya mkandarasi ni sababu mojawapo inayochangia kutokukamilika kwa mradi huu katika muda uliopangwa. Endapo ulipaji wa fedha zinazoombwa na mkandarasi zitaendelea kuchelewa, kuna hatari ya mradi huu kutokukamilika katika muda uliopangwa.

Mheshimiwa Spika, kuhusu tija tarajiwa ya mradi huu, Kamati ilielezwa kuwa mara baada ya kukamilka kwake, kazi kubwa ya kituo itakuwa ni kutoa mafunzo ya programu za kuwawezesha waliokuwa waathirika (waraibu) wa dawa za kulevya na kupata ujuzi utakaowasaidia kujiajiri pindi watakaporejea kwenye jamii zao.

Licha ya lengo hili jema, ukaguzi wa Kamati ulibaini kutokuwepo kwa miundombinu ya kutolea mafunzo hayo na kutokuwepo kwa mpango unao ainisha aina ya mafunzo yanayokusudiwa kutolewa, ili miundombinu ya kituo iakisi mafunzo hayo. Zaidi, Kamati ilibaini uwepo wa vyumba vya kulala waraibu na wanafunzi na si madarasa ya karakana za kufundishia. **Ni mtazamo wa Kamati kuwa, ili kuwezesha lengo kuu la kituo**

kutekelezeka kwa ufanisi, ni muhimu hatua zikachukuliwa mapema ili kuwezesha kituo husika kuwa na miundombinu ya kutolea mafunzo zaidi na kuwa na mpango wa aina ya programu zitakazofundishwa.

2.6 Utekelezaji wa Maoni, Ushauri na Mapendekezo ya Kamati

Mheshimiwa Spika, wakati wa uchambuzi wa Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Ofisi ya Waziri Mkuu – Sera, Bunge, Uratibu na Wenye Ulemavu kwa Mwaka wa Fedha 2025/2026, Kamati ilitoa maoni, ushauri na mapendekezo mbalimbali ili kuboresha utekelezaji wa Bajeti ya Ofisi hiyo. Naomba kulitaarifu Bunge lako tukufu kwamba kwa sehemu kubwa Serikali imezingatia maoni na ushauri wa Kamati.

SEHEMU YA TATU

3.0 UCHAMBUZI WA MAKADIRIO YA MAPATO NA MATUMIZI KWA MWAKA WA FEDHA 2026/2027

Mheshimiwa Spika, kwa mujibu wa Kanuni ya 120(2) ya Kanuni za Kudumu za Bunge, 2025, tarehe 23 Machi, 2026; Kamati ilipokea, kuchambua na kujadili Taarifa ya Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Wizara ya Waziri Mkuu-Sera, Bunge, Uratibu na Wenye Ulemavu kwa mwaka wa fedha 2026/2027. Uchambuzi wa Kamati ulijikita katika maeneo makuu mawili ambayo ni Makadirio ya makusanyo ya maduhuli kwa mwaka wa fedha 2026/2027 na makadirio ya matumizi kwa mwaka wa fedha 2026/2027.

Mheshimiwa Spika, uchambuzi wa jumla katika maeneo hayo unaonesha kuwa Ofisi ya Waziri Mkuu-Sera, Bunge, Uratibu na Wenye Ulemavu kupitia mafungu yake Matano, Wizara Pamoja na Taasisi zilizo chini yake inaomba kuidhinishiwa kukusanya maduhuli ya jumla ya shilingi **12,020,000,000.00** kwa mwaka ujao wa fedha.

Aidha, kwa upande wa fedha za bajeti ikujumuisha matumizi ya kawaida na miradi ya maendeleo, ofisi hiyo inaomba kuidhinishiwa jumla ya shilingi **171,269,087,000.00,** ambapo shilingi **146,270,699,000.00** ni kwa ajili ya matumizi ya kawaida na shilingi **24,998,388,000.00** ni kwa ajili ya maendeleo. Mchanganuo wa maduhuli na fedha za matumizi ya kawaida na maendeleo ni kama ifuatavyo: -

3.1 Makadirio ya Maduhuli

Mheshimiwa Spika, katika Mwaka wa Fedha 2026/2027 Ofisi ya Waziri Mkuu – Sera, Bunge, Uratibu na Wenye Ulemavu inaomba kuidhinishiwa kukusanya jumla ya **Shilingi 12,020,000,000.00.** Fedha hizo zinatarajiwa kukusanywa kutoka katika mafungu mawili ambayo ni **Fungu 37**-Ofisi ya Waziri Mkuu (Sera, Bunge, Uratibu na Wenye Ulemavu) kiasi cha **shilingi 12,000,000,000.00**. Fedha za Fungu 37 zinatarajiwa kukusanywa kupitia Wakala wa Mpiga Chapa Mkuu wa Serikali. Aidha, kwa upande wa **Fungu 61**-Tume Huru ya Taifa ya Uchaguzi maduhuli yanayoombwa kuidhinishwa ni kiasi cha **shilingi 20,000,000.00**.

Mheshimiwa Spika, kwa ujumla, kiasi cha makadirio ya maduhuli kwa mwaka 2026/2027 ni pungufu ya kiasi cha **shilingi 80,000,000.00**, sawa na punguzo la **asilimia 0.66** ikilinganishwa na kiasi kilichotengwa katika mwaka unaoisha wa 2025/2026 cha **shilingi 12,100,000,000.00**.

Mchanganuo na ulinganisho wa maduhuli kwa mwaka 2025/2026 na 2026/2027 umeoneshwa katika **Jedwali Na. 8** la Taarifa ya Kamati.

Jedwali Na. 8: Makadirio ya Maduhuli Kwa Mwaka wa fedha 2026/2027

FUNGU	MAKADIRIO YA MADUHULI MWAKA 2025/2026	MAKADIRIO YA MADUHULI MWAKA 2026/2027	PUNGUFU	%
Fungu 37 – Wakala wa Mpigachapa Mkuu wa Serikali (TGPA)	12,000,000,000	12,000,000,000	0.0	0
Fungu 61 – Tume Huru ya Taifa ya Uchaguzi	100,000,000	20,000,000	80,000,000	80
JUMLA KUU	**12,100,000,000**	**12,020,000,000**	**80,000,000**	**0.66**

Chanzo: Randama za Ofisi ya Waziri Mkuu na Usanifu wa Kamati

Mheshimiwa Spika, uchambuzi unaonesha kuwa, punguzo la makadirio ya makusanyo ya maduhuli limetokana na INEC kupunguza makadirio yake kwa **asilimia 80**. Kamati ilifahamishwa kwamba, punguzo hilo linatokana na matarajio ya kutokuwepo kwa makusanyo yanayotokana na dhamana za wagombea wa uongozi wa nafasi za kisiasa kufuatia kukamilika kwa shughuli za Uchaguzi Mkuu wa Mwaka 2025. Kamati inakubaliana na sababu hiyo, kwa kuwa chanzo hicho ndio kilikuwa chanzo mama cha maduhuli kwa INEC, ambacho kwa mwaka 2026/2027 chanzo hicho hakipo.

3.2 Matumizi ya Kawaida

Mheshimiwa Spika, Katika Mwaka wa Fedha 2026/2027 Ofisi ya Waziri Mkuu – Sera, Bunge, Uratibu na Wenye Ulemavu katika mafungu yake Matano inaomba kuidhinishiwa jumla ya **Shilingi 146,270,699,000.00 kwa** ajili ya matumizi ya kawaida. Kati ya fedha hizo, **Shilingi 22,594,088,000.00** ni kwa ajili ya mishahara, **Shilingi 17,563,000,000.00** ni

kwa ajili ya ruzuku kwa vyama vya Siasa vyenye sifa na **Shilingi 106,113,611,000.00** ni kwa ajili ya matumizi mengineyo. Mchangauo wa kila fungu unaoneshwa katika katika **Jedwali Na. 9** la Taarifa hii.

Jedwali Na. 9 : Makadirio ya Matumizi ya Kawaida kwa mwaka 2026/2027

FUNGU	MISHAHARA	MATUMIZI MENGINEYO	RUZUKU	JUMLA
Fungu 37 – Ofisi ya Waziri Mkuu – Sera, Bunge, Uratibu na Wenye Ulemavu	8,566,573,00	40,680,246,000	0	49,246,819,000
Fungu 25 – Ofisi Binafsi ya Waziri Mkuu	1,850,441,000	30,000,000,000	0	31,850,441,000
Fungu 27 – Ofisi ya Msajili wa Vyama vya Siasa	1,119,550,000	4,051,165,000	17,563,000,000	22,733,715,000
Fungu 91 – Mamlaka ya Kudhibiti na Kupambana na Dawa za Kulevya	6,106,560,000	25,666,614,000	0	33,087,680,000
Fungu 61 – Tume Huru ya Taifa ya Uchaguzi	4,950,964,000	5,715,586,000	0	10,666,550,000
JUMLA KUU	**22,594,088,000**	**106,113,611,000**	**17,563,000,000**	**146,270,699,000**

***Chanzo**: Randama za Ofisi ya Waziri Mkuu Sera, Bunge na Uratibu na Usanifu wa Kamati*

Mheshimiwa Spika, Bajeti ya Matumizi ya Kawaida katika Mwaka wa Fedha 2026/2027 imeongezeka kiasi cha shilingi **8,446,631,000.00**, ikilinganishwa na kiasi cha shilingi **137,824,068,000.00** kilichoidhinishwa mwaka 2025/2026. Ongezeko hilo ni wastani wa **asilimia 6.13**.

Uchambuzi wa Kamati imebaini kwamba, moja kati ya sababu ya ongezeko hili ni maoni ya Kamati kwamba Serikali ipange bajeti kulingana na mahitaji halisi. Aidha, ongezeko hilo linaakisi mahitaji ya kifedha kulingana na sababu mbalimbali za kiuchumi ikiwemo kupanda kwa bei ya bidhaa na huduma, kuongezeka kwa ajira na kufunguliwa kwa ofisi za kanda kwa baadhi ya taasisi ikiwemo taasisi ya Kudhibiti na Kupambana na Dawa za Kulevya (DCEA).

Mheshimiwa Spika, licha ya kuwepo kwa sababu za msingi na zinazokubalika za ongezeko hilo, **Kamati inaishauri Serikali kuongeza jitihada za kudhibiti matumizi yasiyo ya lazima katika matumizi mengineyo (OC), kwa kuhakikisha inaweka vipaumbele katika matumizi yenye tija na yanayogusa moja kwa moja utoaji wa huduma kwa wananchi hususani wananchi wanaoishi katika hali duni na wenye mahitaji maalum, ikizingatiwa kuwa Wizara hii inahusika pia na watu wenye ulemavu na wanaopatwa na maafa mbalimbali yanayoathiri ustawi wa Maisha yao**.

3.3 Miradi ya Maendeleo kwa Mwaka wa Fedha 2026/2027

Mheshimiwa Spika, katika Mwaka wa Fedha 2026/2027 Ofisi ya Waziri Mkuu – Sera, Bunge, Uratibu na Wenye Ulemavu pamoja na taasisi zake inaomba kuidhinishiwa jumla ya **Shilingi 24,998,388,000** kwa ajili ya miradi ya maendeleo. Kati ya fedha hizo, **Shilingi 20,700,777,000.00** ni fedha za ndani, na **Shilngi 4,297,611,000.00** ni fedha za nje. Mchanganuo huo ni kama unavyooneshwa katika **jedwali Na. 10** la Taarifa ya Kamati.

Jedwali Na. 10 : Makadirio ya Fedha za Maendeleo kwa Mwaka 2026/2027

Fungu	Jina la Mradi	Bajeti Kwa Mwaka wa Fedha 2026/2027	
		FEDHA ZA NDANI	FEDHA ZA NJE
Fungu 37 – Ofisi ya Waziri Mkuu – Sera, Bunge, Uratibu na Wenye Ulemavu	**NA. 4937** Mradi wa Ujenzi wa Kiwanda cha uchapaji nyaraka za Serikali Dodoma	741,381,000	0
	NA. 4429 Programu ya Kuendeleza Kilimo na Uvuvi	0	3,979,917,000
	NA. 6575 Kuimarisha Uwezo wa Nchi wa kujiandaa na Maafa		317,694,000
Fungu 27 – Ofisi ya Msajili wa Vyama vya Siasa	**NA. 6389** Ujenzi wa jingo la Ofisi ya Msajili wa vyama vya Siasa Zanzibar	264,000,000	0
Fungu 61 – Tume Huru ya Taifa ya Uchaguzi	**NA. 6583** Program ya Kusaidia Uchaguzi Tanzania	18,380,890,000	0
Fungu 91 – Mamlaka ya Kudhibiti na kupambana na Dawa za kulevya	**NA. 5510** Ujenzi wa Kituo cha taifa cha Utengamao	1,314,506,000	
Jumla Ndogo		**20,700,777,000**	**4,297,611,000**
JUMLA KUU		**24,998,388,000**	

***Chanzo**: Randama za Ofisi ya Waziri Mkuu Sera, Bunge na Uratibu na Usanifu wa Kamati*

Mheshimiwa Spika, uchambuzi unaonesha kuwa, bajeti ya maendeleo katika Mwaka wa Fedha 2026/2027 imepungua kwa **Shilingi 352,006,096,000.00** sawa na **asilimia 93.37** ikilinganishwa na bajeti ya Mwaka wa Fedha unaoisha. Kamati imebaini kuwa, punguzo la fedha hizo kwa sehemu kubwa linahusu fedha za miradi ya maendeleo.

Uchambuzi zaidi unaonesha kuwa, sababu kuu ya kupungua kwa fedha katika eneo hilo, kunatokana na kukamilika kwa baadhi ya shughuli zilizohitaji fedha nyingi katika mwaka wa fedha 2025/2026.

Shughuli mojawapo kubwa ambayo ilihitaji fedha nyingi na ilikamilika kwa mafanikio makubwa ni uchaguzi mkuu wa mwaka 2025.

Mheshimiwa Spika, licha ya kukamilika kwa baadhi ya miradi kwa mwaka wa fedha unaoisha, Kamati inatambua kuwa bado kuna miradi inayohitaji fedha katika mwaka wa fedha ujao. **Kamati inashauri Serikali kuendelea kubuni vyanzo mbadala vya mapato, ikiwemo kutekeleza baadhi ya miradi kupitia ubia kati ya sekta ya umma na sekta binafsi (Public Private Partnership- PPP) pamoja na kuimarisha ukusanyaji wa mapato ya ndani ili kuhakikisha miradi ya maendeleo haiathiriwi na upungufu wa bajeti**.

SEHEMU YA NNE

4.0 MAONI, USHAURI NA MAPENDEKEZO YA KAMATI

Mheshimiwa Spika, kufuatia majadiliano ya kina yaliyofanywa na Kamati kuhusu utekelezaji wa bajeti ya Mwaka 2025/2026 na Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Ofisi ya Waziri Mkuu – Sera, Bunge, Uratibu na Wenye Ulemavu kwa Mwaka wa Fedha 2026/2027**,** ili kusaidia katika utekelezaji mzuri wa bajeti hiyo, Kamati ina maoni yafuatayo: -

4.1 Maoni ya Jumla

Mheshimiwa Spika, Kamati inatoa maoni, ushauri na mapendekezo ya jumla kwa Mafungu yote yaliyo chini ya Ofisi hiyo kama ifuatavyo: -

(a) Serikali ihakikishe inadhibiti fedha za matumizi mengineyo (OC) kwa kuhakikisha kuwa matumizi ya fedha hizo yanajikita katika kutoa huduma zinazogusa wananchi moja kwa moja, hususani wananchi wa hali ya chini, wenye mahitaji maalum na wanaokutwa na majanga yanayo athiri ustawi wa shughuli zao za uzalishaji.

(b) Serikali ihakikishe inaimarisha usimamizi na ufuatiliaji wa miradi ya maendeleo ili kuhakikisha miradi hiyo inatekelezwa kwa wakati, kwa kuzingatia thamani ya fedha na malengo yaliyokusudiwa.

(c) Serikali ihakikishe inatoa kwa wakati fedha zilizotengwa kwa ajili ya miradi ya maendeleo kwa wakati, jambo ambalo litapelekea miradi hiyo kukamilika kwa muda uliopangwa na wananchi kuanza kunufaika mapema.

4.2 Ushauri Mahsusi Fungu kwa Fungu

4.2.1 Fungu 37 – Ofisi ya Waziri Mkuu - Sera, Bunge, Uratibu na Wenye Ulemavu

(a) Serikali ihakikishe inapitia upya utekelezaji na matumizi ya fedha za **Mradi Na. 4429** unaohusu Programu ya Kuendeleza Kilimo na Uvuvi, ili kuwezesha na kuhakikisha kuwa programu hiyo inakuwa na tija inayowanufaisha na kuwainua wananchi wanaojishughulisha na kilimo na uvuvi, kutoka kulima na kufanya uvuvi duni kwenda katika kilimo na uvuvi wa ngazi ya kati na baadae ngazi ya juu. Aidha, Serikali ihakikishe kuwa utekelezaji wa mradi huo unaambatana na usimamizi madhubuti, ufuatiliaji na tathmini ya mara kwa mara ili kubaini changamoto zinazojitokeza na kuzitatua kwa wakati.

(b) Wizara ihakikishe inafuatilia na kukusanya fedha zote zinazotokana na madeni inayozidai baadhi ya taasisi za Serikali, madeni yanayotokana na kufanya kazi ya kuchapa nyaraka mbalimbali za taasisi hizo kupitia Wakala wa Serikali wa Uchapishaji (TGPA).

(c) Wizara ihakikishe katika mwaka wa fedha 2026/2027, inafuatilia na kukamilisha marekebisho ya Kanuni itakayoweka masharti kuhusu mwongozo na taratibu kwa Taasisi za Serikali kuchapisha nyaraka zao kupitia Kiwanda cha uchapishaji na nyaraka ili kuongeza tija ya kiwanda, kutunza siri za Serikali kwa

nyaraka zinazohitaji usiri na hatimaye kuongeza mapato ya Serikali na kuufanya mradi wa kiwanda husika uwe na thamani ya fedha iliyotarajiwa.

4.2.2 FUNGU 91 – Mamlaka ya Kudhibiti na Kupambana na Dawa za Kulevya (DCEA)

(a) Mamlaka iimarishe udhibiti wa mipaka ya bahari na viwanja vya ndege kwa kutumia teknolojia za kisasa na kuongeza doria na ushirikiano na vyombo vingine vya ulinzi na usalama ili kudhibiti uingizwaji wa dawa za kulevya nchini.

(b) Kwa kuwa mradi wa utengamao unaotekelezwa katika eneo la Itega-Dodoma pamoja na malengo yake mengine ambata, lengo kuu ni kutoa mafunzo katika programu zitakazowasaidia watu waliokuwa wameathiriwa na uraibu wa madawa ya kulevya kupata ujuzi utakaowawezesha kujiajiri mara watakaporejea kwenye jamii zao. Ili kuhakikisha lengo kuu linafanikiwa, ujenzi wa kituo cha Itega uzingatie mahitaji ya programu zitakazofundishwa, kwa kushirikiana na mamlaka za elimu na ufundi stadi na mamlaka zinazohusika na ustawi na maendeleo ya jamii.

(c) Kwa kuwa, kazi nzuri inayotekelezwa na DCEA ya kudhibiti uingizwaji na upatikanaji wa dawa za kulevya nchini imekuwa na matokeao chanya ya

kupunguza uingizaji na matumizi ya dawa hizo nchini kwa asilimia 80, baadhi ya watumiaji wa dawa za kulevya wamekuwa wakitafuta mbinu mbadala za kupata dawa hizo. Moja ya mbinu inayotumika ni kutengeneza dawa za kulevya kwa kutumia dawa nyingine ambazo matumizi yake yanaruhusiwa. Ili kudhibiti hali hiyo, DCEA iongeze kasi ya ukaguzi wa viwanda na maduka ya dawa za binadamu yaliyopo nchini na kuwachukulia hatua kali watu wote wanaouza au kutumia isivyopaswa dawa zenye kemikali za dawa za kulevya pasipo kufuata sheria, kanuni na taratibu.

5.0 HITIMISHO

Mheshimiwa Spika, napenda kukushukuru wewe binafsi, Naibu Spika na Wenyeviti wote wa Bunge kwa Uongozi wenu na kutupatia nafasi ya kuwasilisha taarifa hii hapa Bungeni. Aidha, kwa dhati kabisa, ninapenda kuwashukuru Wajumbe wote wa Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Utawala, Katiba na Sheria ambao maoni, ushauri na ushirikiano wao umewezesha Kamati kutekeleza majukumu yake kwa ufanisi, na hatimaye kukamilika kwa taarifa hii. Naomba majina yao yaingizwe kwenye taarifa rasmi za Bunge kama yalivyowasilishwa.

1. Mhe. Dkt. Damas Daniel Ndumbaro, Mb –**Mwenyekiti**
2. Mhe. Edwin Enosy Swalle, Mb – **M/Mwenyekiti**
3. Mhe. Abdullah Ali Mwinyi, Mb.
4. Mhe. Mhe. Ahmed Juma Ngwali, Mb.
5. Mhe. Aziza Sleyum Ally, Mb.
6. Mhe. Edward Olelekaita Kisau, Mb.
7. Mhe. Asha Hussein Saleh, Mb.
8. Mhe. Esther Edwin Malleko, Mb.
9. Mhe. Maryam Ussi Yahya, Mb.
10. Mhe. Nassoro Rashid Nassoro, Mb.
11. Mhe. Dkt. Neema Peter Majule, Mb.
12. Mhe. Nyamizi Simon Mhoja, Mb
13. Mhe. Dkt. Oscar Ishengoma Kikoyo, Mb.
14. Mhe. Saashisha Elinikyo Mafuwe, Mb.
15. Mhe. Sikudhani Yasini Chikambo, Mb
16. Mhe. Timida Mpoki Fyandomo, Mb.
17. Mhe. Dkt. Yahaya Esmail Nawanda, Mb.

18. Mhe. Yohana Stephen Msita, Mb.
19. Mhe. Zena Maulid Katambo, Mb.
20. Mhe. Hussein Nassoro Amar, Mb.

Mheshimiwa Spika, kwa niaba ya Wajumbe wa Kamati naomba nichukue fursa hii kumpongeza **Mhe. Dkt. Mwigulu Lameck Nchemba (Mb),** Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwanza kwa kuchaguliwa kuwa Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, pili kwa uchapaji kazi wake hodari ambao sote tumeuona na kwa uongozi wake mzuri na mahiri kama Kiongozi mkuu wa shughuli za Serikali Bungeni. Vilevile ninampongeza kwa namna alivyowasilisha makadirio ya mapato na matumizi ya Ofisi yake kwa mwaka wa fedha 2026/2027 kwa ufanisi Mkubwa.

Aidha, kwa masikitiko makubwa, Kamati inatoa pole kwa **Mhe. Dkt. Samia Suluhu Hassan,** Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na Amiri Jeshi Mkuu kwa kuondokewa na Waziri wake mahiri, Hayati William Vangimembe Lukuvi, aliyetutoka wiki iliyopita tarehe 25 Machi, 2026, baada ya siku ya tarehe 23 Machi, 2026 kukutana na Kamati yetu na kuwasilisha kwa ufanisi mkubwa taarifa ya utekelezaji wa bajeti ya ofisi yake ya mwaka 2025/2026, na makadirio ya ofisi ya Waziri Mkuu-Sera, Bunge, Uratibu na Wenye Ulemavu kwa mwaka wa fedha 2026/2027. Kwa namna ya kipekee, Kamati inampatia pole nyingi **Mhe. Dkt. Mwigulu Lameck Nchemba** (Mb) na Waziri Mkuu wetu kwa kuondokewa na Waziri aliyekuwa akimsaidia katika ofisi yake kwenye eneo la Sera, Bunge, Uratibu na Wenye Ulemavu. Pole hizo tunazitoa pia

kwa Mhe. Ummy Nderiananga (Mb) na Naibu Waziri wa Nchi, Ofisi ya Waziri Mkuu – Sera, Bunge, Uratibu na Wenye Ulemavu kwa kuondokewa na kiongozi wake. Kwa mara nyingine tena, **tunamuomba Mwenyezi Mungu ailaze roho ya marehemu Wiliam Vangimembe Lukuvi mahala pema peponi Amina**.

Mheshimiwa Spika, pamoja na pole hizo, Kamati inaendelea kumshukuru sana Mheshimiwa Waziri Mkuu, kwa ushirikiano ambao ameendelea kuipatia Kamati hata baada ya kuondokewa na Waziri wake. Vilevile Kamati inampongeza Naibu Waziri wa Wizara hiyo Mhe. Ummy Nderiananga kwa namna anavyomsaidia Waziri Mkuu kutekeleza majukumu yake na kwa ushirikiano wake mkubwa kwa Kamati. Ushirikiano wake umefanikisha Kamati kukamilisha shughuli zake kwa ufanisi.

Mheshimiwa Spika, naomba pia niwashukuru watendaji wote wa Ofisi ya Waziri Mkuu pamoja na taasisi zake kwa ushirikiano wanaoipatia Kamati wakiongozwa na Katibu Mkuu wa Ofisi hiyo Dkt. Jim Yonazi, Mhe. Jaji Francis S. Mutungi - Msajili wa vyama vya Siasa, Mhe. Jaji Jacobs Mwambegele – Mwenyekiti wa Tume Huru ya Taifa ya Uchaguzi pamoja na Mkurugenzi Mkuu wa Tume hiyo Ndg. Ramadhani Kailima na Ndg. Aretas James Lyimo, Kamishina Jenerali wa Mamlaka ya kudhibiti na Kupambana na Dawa za Kulevya.

Mheshimiwa Spika, mwisho lakini sio kwa umuhimu, napenda kumshukuru Katibu wa Bunge Ndg. Baraka I. Leornard, kwa kuratibu vema shughuli za Kamati na Bunge kwa mujibu wa Katiba ya Nchi. Aidha, nawashukuru Sekretarieti ya Kamati hii

kwa kuratibu shughuli za Kamati na kufanikisha kukamilika kwa taarifa hii.

Mheshimiwa Spika, baada ya maelezo hayo, sasa naliomba Bunge lako tukufu likubali kujadili na kuidhinisha Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Ofisi ya Waziri Mkuu kwa Mwaka wa Fedha 2026/2027 kama yalivyowasilishwa na mtoa hoja.

Mheshimiwa Spika, naomba kuwasilisha na ninaunga mkono hoja.

Dkt. Damas Daniel Ndumbaro, Mb

MWENYEKITI,

KAMATI YA KUDUMU YA BUNGE YA UTAWALA,

KATIBA NA SHERIA

01 Aprili, 2026